

Şükür ve Kanaat

Psikolojisi ve Eğitimi

Prof. Dr.
Hüseyin Peker

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
GİRİŞ	9
Şükür ve Teşekkür	11
Kanaat	16
ŞÜKÜR VE KANAAT EĞİTİMİNDE OLUMLU YÖNTEMLER.....	21
Anne Baba Şükür ve Kanaat Konusunda Güzel Örnek Olmalı	23
Çocukta İnsan Sevgisi Güçlendirilmeli	30
Başkalarına Yardım Etme Zevki Çocuğa Tattırılmalı	34
Çocuğa Sahip Olduklarının Farkına Varabileceği Bir Anlayış Kazandırılmalı.....	41
Çocuğun Gönül Dünyası Zenginleştirilmeli, Asıl Zenginliğin Gönül Zenginliği Olduğu Kavratılmalı	46
Çocuğa Herkesin Şükredecek Bir Şeye Sahip Olduğu Bilinci Kazandırılmalı	52
Çocuğun Özgüveni Güçlendirilmeli	57
Çocuğun Kendini Gerçekleştirmesine Katkıda Bulunulmalı.....	61
Çocuğa İhtiyaçlarından Fazlasını Almaması Gerektiği Öğretilmeli	66
Çocuğun Uygun Olmayan İsteklerine “Hayır” Denmeli.....	70
İsraf Etmeme, Saçıp Savurmama Anlayışı Çocuğa Benimsetilmeli	74
Çocuğun İyi Davranışları Oyuncak veya Para Gibi Maddi Şeylerle Ödüllendirilmemeli	82

Paranın Kazanılması, Kullanılması ve Harcanması Konusu	
Çocuklarla Değerlendirilmeli, Tartışılmalı.....	84
Çocuğa Helal Kazancın Önemi Kavratılmalı.....	89
Çocukta Tüketim Ahlakı Oluşturulmalı	92
Çocuk, Medyanın Tüketime Özendirici Etkilerinden Korunmalı ..	97
Çocuğun Paylaşım Duygusu Geliştirilmeli	100
Öykü ve Masallardan Yararlanarak Çocuğun Şükür ve Kanaat Duyguları Güçlendirilmeli	105
Çocuk Tokgözlü Bir Anlayışa Yöneltilmeli	109
Çocuğa Arzu ve Eğilimlerini Kontrol Altında Tutabilecek Bir İrade Gücü Kazandırılmalı.....	115
Çocuğun Tabiatı Sevmeye Duygusu Geliştirilmeli.....	120
Çocuk Gösterişten Uzak, Sade Bir Hayat Yaşamaya Alıştırılmalı...	125
Çocuğun Kıskançlık Duygularını Geliştirecek Tutum ve Davranışlardan Kaçınılmalı	129
Çocukta Üstünlük ve Aşağılık Duygusunun Oluşmamasına Özen Gösterilmeli.....	132
Nimeti Veren Allah Olduğu Bilinci Çocuğa Kazandırılmalı.....	136
Çocuk Allah’a Şükrün Bir İfadesi Olarak İbadet Etmeye Alıştırılmalı.....	140
Mutluluğun Paraya ve Maddi İmkânlara Sahip Olmaya Bağlı Olmadığı Çocuğa Öğretilmeli	144
Çocuk Hayata İyimser Bakmaya Alıştırılmalı	149
Hayatın Tekdüze Değil İnişli Çıkışlı Olduğu Çocuğa Kavratılmalı	154
Çocukta Hassas Bir Vicdan Oluşturulmalı.....	159
Çocuğun Şefkat ve Merhamet Duyguları Geliştirilmeli	162
”Sofra” Zamanı, Bir Ders Ortamı Gibi Değerlendirilmeli.....	166
SONUÇ	170
KAYNAKÇA	173

GİRİŞ

Şükür ve Teşekkür

Şükür kelime olarak, görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluğu, minnettarlığı; teşekkür ise, yapılan bir iyilikten, güzel bir davranıştan memnun kalındığını anlatmak için "sağ ol!", "var ol!", "ömrüne bereket", "teşekkür ederim" gibi sözleri ifade eder. Dolayısıyla teşekkür, şükürün söze ve bedene yansımış halidir.

Teşekkür daha çok insanlar arası iletişimde, şükür ise Allah'la olan iletişimde kullanılır. Teşekkürün kişiler arası ilişki, iletişim ve diyaloglardaki etkisi çok büyük olduğu gibi, şükürün de Allah'la olumlu iletişim kurmadaki etkisi çok büyüktür. Çünkü şükür, var olanın, sahip olunanın Allah'tan olduğu bilincinin bir ifadesidir.

İyiliklere teşekkür etmek sadece insanın değil bütün canlıların, hatta doğanın/tabiataın da bir özelliğidir. Karnını doyurduğumuz, susuzluğunu giderdiğimiz, sevgiyle okşadığımız bir hayvanın memnuniyetini, hal diliyle adeta teşekkür ettiğini hemen anlarız. Verdiğimiz emeğin, gösterdiğimiz çabanın karşılığı olarak tabiat da bize güzellikler sunar, cömert ikramlarda bulunur, sanki teşekkürlerini arz eder.

Teşekkür konusunda belki de en geri durumda olan canlı, insandır. İnsan kendisine verilen nimetleri, yapılan iyilikleri görme, fark etme ve bunlara karşı yapması gerekeni yerine

getirme noktasında maalesef zayıf bir karneye sahiptir. Allah Kur'an'da, "İnsanın kendisine saymaya kalksa sayamayacağı kadar nimetler verdiğini" (İbrahim, 14/34) belirtir, fakat buna rağmen çok az şükrettiğini, hatta nankörce davrandığını ifade eder.

İnsan sahip olduklarını, değil, eksik olanları daha çok hisseder. Sahip olduklarının değerini yeterince göremez, fark edemez. Onların ne kadar önemli olduğunu ancak elinden çıkınca anlar. Bu nedenle de az şükreder, olumsuz tutum ve davranışlar sergiler.

Gazali şükürün üç aşaması olduğunu belirtir: Bilme, sevmek ve aksiyon (amel).

Birinci aşamada, sahip olunan nimetlerin Allah'tan olduğu bilinir. Gazali, "Bütün nimetlerin –nereden gelirse gelsin– Allah'tan olduğu bilinmelidir," der. Çünkü bütün vasıtalar O'nun emrindedir.

İkinci aşamada, nimete sevinilir ve nimeti veren olarak Allah sevilir, O'na karşı sevgili ve saygılı olunur.

Üçüncü aşamada ise nimet, nimeti verenin yani Allah'ın arzusuna ve rızasına uygun olarak kullanılır, Allah'ın istediği şekilde hareket edilir.

Dolayısıyla şükür sadece dil ile söylenen bir söz değil, zihinsel bilgiye ve kalbi sevgiye bağlı olarak gerçekleştirilen eylem bütünlüğü ve bir aktivitedir. Aktivitede bulunulmadığı tak-

İnsan sahip olduklarını, değil, eksik olanları daha çok hisseder. Sahip olduklarının değerini yeterince göremez, fark edemez. Onların ne kadar önemli olduğunu ancak elinden çıkınca anlar.

dirde şükür amacına ulaşmış olmaz. Hz. Peygamber'in geceleri çokça namaz kılması karşısında Hz. Ayşe'nin, "Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışladığı halde kendini neden bu kadar yoruyorsun?" sorusuna karşılık olarak verdiği, "Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?" cevabında, namaz kılmasını aynı zamanda bir şükür ifadesi olarak değerlendirmiş olması, bu bütünlüğün açık bir ifadesidir.

Bu nedenle bireyin başkalarında gördüğü eksiklik karşısında kendi durumuna şükretmesi, şükürün sadece birinci aşamasıdır. Bu durumu ona bahşeden Allah'a karşı duyacağı sevgi, saygı ve bağlılıkla birlikte, bu konuda ihtiyacı olanlara nasıl yardımcı olacağını düşünüp faaliyet içinde olmasıyla şükürün diğer aşamaları da yerine getirilmiş ve şükür tamamlanmış olur. Abdülhakim Arvasi'nin şükürü, "Hakk'ın kuluna verdiği, O'nun yolunda kullanmaktır," diye tanımlayarak şükürün özellikle son aşamasına vurgu yaptığı görülür.

Bu açıdan bakıldığında her nimetin şükürü, onunla ilgili olumlu eylemlerin gerçekleştirilmiş olmasıdır. Örneğin aklın şükürü, Allah'ı, O'nun yarattıklarını, hayatın amacını ve Allah'ın bildirdikleri doğrultusunda neyi, ne kadar yapabildiğini düşündürmektir. Allah, hatırlanmasını bir şükür ifadesi olarak kabul eder: "Beni hatırlayın ki Ben de sizi dikkate alayım. Bana şükredin, nankörlük etmeyin" (Bakara, 2/152) diye buyuruyor Kur'an'da.

Bilginin şükürü, onu anlatmak, yazmak, başkalarını da doğru bilgilendirmeye çalışmaktır.

Paranın, servetin ve maddi imkânların şükürü, bunlardan ihtiyacı olan insanlara da vermek, onları da yararlandırmak ve Allah yolunda harcamaktır.

Sahip olunan bir makamın şükürü, o makamı insanlara hizmet için kullanmak, adaletle hükmetmektir.

Bunları başka alanlarla ilgili olarak da çoğaltmak mümkündür.

Şükürün zıddı nankörlüktür. Şükür yoksa nankörlük vardır. Nankör, nimeti, iyiliği görmeyen, gerçeği örten, gizleyen anlamına gelir. Kur'an'da "küfr" kelimesiyle ifade edilir.

Nankör, şükürsüz insan, hırs içinde, gözü aç, doyumsuz insandır. Nimetler içinde olduğu halde nimeti göremeyen, başını kuma gömen insandır.

Göz açlığı, doyumsuzluk ve hırs, şükürsüzlüğün ölçüsü; kanaat, razı olma, yetinme ve verme ise şükürün ölçüsüdür. Şükürsüzlükte memnun olmama, mutsuzluk, şükürde memnurluk ve mutluluk vardır. Şükür olgunlaşmış güzel bir meyve, şükürsüzlük ise dikendir.

Şükür insanı Allah'la barışık olmaya götürür. Birey Allah'ı yanında hisseder. Kendini daha güçlü görür. Özguveni artar.

Şükür kanaatkâr ve ümitvar olmayı öğretir. Ümit ise karamsarlığı giderir, canlılık ve hayat verir. Allah'a şükür, Allah'a güven ve Allah'a teslimiyet hali, insan beyninin ruhsal durumunu düzenleyen serotonin, nöropeptid gibi salgıların artmasına neden olur. Bu salgılar da insanın savunma sistemini güçlendirir. İnsanın olumsuzluklar karşısındaki direncini artırarak destekleyici ve tamir edici bir işlev görür.

Şükürde kendini, kendi benliğini kabul vardır. Kendi benliğine yönelik geliştirilen olumlu bir tutum vardır. Hümanistik psikoloji akımında kendini olduğu gibi kabul, ruhen sağlıklı ve kendini gerçekleştirmekte olan bireyin en önemli özellik-

Şükür insanı Allah'la barışık olmaya götürür.
Birey Allah'ı yanında hisseder. Kendini daha
güçlü görür. Özguveni artar.

leri arasında görülür. Kendini kabul düzeyi yüksek olan kişiler, kendilerini yönetme ve kontrol etme kapasitelerini daha başarılı biçimde kullanabilirler.

Şükreden kişilik, bencil, hırslı kişilik değil, erdemli bir kişiliktir. Gönülleri karartan değil, ferahlatan kişiliktir.

Şükür insanın aynı zamanda kendine verdiği değeri gösterir. Şükürde kendini benimseme ve kendini bağışlama vardır. Şükretmeyen kişi, "Neden bu duruma geldim?" diye yakını, kendini suçlar. Uyumsuz ve geçimsiz olur, merhamet ve bağışlama duyguları zayıflar.

İnsan kendini değerli bulmazsa, kendini sevmezse, başkalarını da sevmez. Başkalarına da değer vermez. Onda çıkar ilişkileri egemen olur. Öfke ve nefret hâkim olur. Öfke ve nefret ise hayatın güzelliklerini yok eder. İnsanı içten tahrip eder. Mutsuzluğa mahkûm eder.

Şükür öfkeyi de, nefreti de, kini de yok eder, sevgi ve merhamet duygularını açığa çıkarır. Başkalarını bağışlatır, gönlü ferahlatır.

Bütün bu açıklamalardan sonra şükürle ilgili şu tanımlamaların ön plana çıktığı görülür: Şükür, kendini bilmek, tanımak, değerli olduğunun bilincine varmak, hayata olumlu gözle bakmaktır. Şükür, sevmenin ve sevildiğini fark etmenin lezzetini tatmak, gönlünü geniş tutmaktır. Şükür, sahip olunanın Allah'tan geldiğini bilmek, O'nun rızasına uygun hareket etmek, hayatı severek yaşamaktır.

Kanaat

Kanaat sözlükte, “Elindekine razı olma, sahip olduklarını yeterli görüp fazlasını istememe,” anlamına gelir. Aynı kökten gelen kelimeler olarak kullanmakta olduğumuz kanaatkâr, kanaat sahibi olan kişi; kanaatkârlık ise, elde bulunanla yetinmek, başkalarının elindekilere göz dikmemek, aşırı kazanma hırsından kurtulmak demektir. Kanaatkârlık çok önemli bir ahlaki erdem olarak kabul edilir.

Kanaatkâr insan, hayattaki durumundan, sahip olduğu bedensel, zihinsel, ekonomik, sosyal, kısaca tüm maddi ve manevi imkânlardan memnuniyet, hoşnutluk ve mutluluk duyan, rahatlık hisseden, tatmin duygusu yaşayan insandır. Bu nedenledir ki Hz. Peygamber kanaati, “Tükenmeyen bir hazine” olarak nitelendirmiştir.

Hz. Ömer de, kanaatin gerçek zenginlik olduğunu şöyle açıklamıştır: “İnsanların elinde bulunan şeylerden ümit kesmek zenginliktir. Çünkü başkasının malına göz dikmeyenin içi rahat eder, bir şeye ihtiyacı kalmaz. İşte bu gerçek zenginliktir. Çünkü gerçek zenginlik mal çokluğu ile değil, tokluğu ile olur ki, bu da kanaattir.

Maverdi kanaatin üç derecesi olduğunu belirtir. Birinci ve en üst derecesi, dünya nimetlerinden hayatın devamını sağlayacak kadarıyla yetinmek, başka bir şey istememektir. İkinci

derecesi, kullanıp yararlanabileceği kadarına sahip olmak, fazladan elinde kalabilecek şeylere ilgi duymamaktır. Üçüncü derecesi ise, imkân ölçüsünde olanları istemek, güçlükle kazanılabilen şeylerin peşinde koşmamaktır.

Kur'an'da birçok ayette, dünyaya ve mala karşı aşırı düşkünlük yerilmiş, kanaatkârlık övülmüştür. Bu doğrultuda Kur'an'da vurgulanan, kişinin çalışması, gayret etmesi, gerekli çabayı göstermesi, üzerine düşeni yapması ve sonra, kendisi için Allah'ın takdir ettiğine rıza göstererek hareket etmesidir. Bu nedenle kanaat, kişiyi çalışıp daha iyi imkânlarla sahip olmaksızın alıkoyan bir olgu değildir. Kanaatte bir taraftan, kişinin Allah'ın kendisi için takdir ettiğini, başına geleni kabul etme, ona razı olma, istek ve arzularının kışkırtmalarına engel olma vardır, yani sabır ve şükür vardır; diğer taraftan mevcut duruma isyan etmeden daha iyiye sahip olmak için çalışma, mücadele etme, uğraşma vardır.

Kanaatteki kabul ve razı oluştaki kişinin pasifize olması değil, kendine ve Allah'a güvenerek çaba göstermesi, gerekli tedbirleri alması ve çıkacak olan sonucun kendisi için hayırlı olacağını düşünerek onu olumlu şekilde değerlendirmesi yer alır.

Üzerine düşeni yapmamak, gerekli tedbirleri almamak, çalışmamak tembelliktir. Kanaat, çalışıp gayret gösterdikten, yapılabilecekleri planlayıp uyguladıktan sonra kısmetine düşene razı olmaktır.

Kanaatin bir ucunda tamahkârlık, diğer ucunda ise paraya ve mala hiç önem vermeyip bunlardan uzaklaşmak, dünyadan el etek çekmek vardır. Kanaatkârlık bu iki tutumun ortasında yer alan bir özelliktir.

Tamahkârlık, tutku ve ihtiras derecesinde paraya ve onun yerini tutan mallara sahip olma, kazanma arzusudur. Tamahkâr daima daha fazlasına sahip olmayı amaç edinir. Tamahkâr

insandaki mal ve para tutkusu son derece kuvvetli olduğu için bu duygu kişiyi cimriliğe, bencillığe, sadece kendini düşünerek çevresindekilere karşı fedakârlık etmekten alıkoymaya iter.

Buna karşılık kanaatkârlık, insanın mala ve paraya karşı tutku derecesindeki bağlılığını önleyerek onu fedakârlığa, feragate yöneltir.

Feragat, insanın bir topluluk içinde yaşadığını, gerek kendisinin gerekse toplumun huzur ve mutluluğu için çevresindeki kişilerle iyi ilişkiler içerisinde olması gerektiğini, bunun için sadece kendini değil onları da düşünmesinin şart olduğunu anlayarak, yeri gelince bazı şeylerden vazgeçmesi ve azla yetinmesi demektir. Çünkü aza kanaati olmayanın çoğa da kanaati olmaz.

Kanaatte hırs yoktur. Sonu gelmeyen arzu ve istekleri doyurmanın peşinde koşmak yoktur. Bu nedenle kanaatkâr olan kişi özgürdür, onurludur. Para, mal, makam, mevki elde etmek için asla kendini küçük düşürücü davranışlarda bulunmaz, onurunu zedeleyici bir tutum takınmaz.

Diğer önemli bir nokta da kanaatkârlığın Allah’a tevekkülle iç içe olmasıdır. Yani, kanaatte Allah’a mutlak güven duymak, geleceğe güvenle bakmak vardır. Bulunulan durumun ve gele-

Kanaatte hırs yoktur. Sonu gelmeyen arzu ve istekleri doyurmanın peşinde koşmak yoktur.

Bu nedenle kanaatkâr olan kişi özgürdür, onurludur. Para, mal, makam, mevki elde etmek için asla kendini küçük düşürücü davranışlarda bulunmaz, onurunu zedeleyici bir tutum takınmaz.

ceğin üzüntüsünü çekerek huzursuz ve rahatsız olmamak, ruh sağlığını korumak vardır. İç zenginliği, iç huzuru vardır.

Kanaatkâr insan, kendisiyle, Allah'la ve toplumla barışıktır. İsyankâr duygular taşımaz. Kendisini de, Allah'ı da, insanları da, hayvanları da, doğayı da sever. Gönlü geniş, kalbi ferahtır. İyimserdir, ümitvardır. Hayata olumlu gözle bakar. Pozitif insandır, mutlu insandır. Aşırılıklardan uzak, duygularını, isteklerini kontrol altında tutan, kendine hakim olan, güçlü insandır.

Kanaatsiz insan ise mutsuzdur. Bir türlü tatmin olmaz. Ruhu açtır, doyumsuzdur. Karamsardır. Sahip olduklarını göremez. Bardağın hep boş tarafına bakar, negatif insandır.

Nâbi bir rubaisinde kanaatin güzelliğini şöyle anlatır:

*Nâbi, sitem-i dehre tahammül hoşdur
Esbâb-ı tahammülle tecemmül hoşdur
Meydân-ı elemde ızdırâb etmekten
Dükkân-ı kanaatte tevekkül hoşdur.*

(Ey Nâbi, dünyanın acısına, derdine tahammül etmek güzeldir. Tahammüle neden olan değerlerle süslenmek güzeldir. Elem meydanında acı çekmekten, kanaat dükkânında tevekkül etmek güzeldir.)

ŞÜKÜR VE KANAAT
EĞİTİMİNDE
OLUMLU YÖNTEMLER

Anne Baba Şükür ve Kanaat Konusunda Güzel Örnek Olmalı

*“Siz hiçbir şey bilmezken, Allah sizi analarınızın
karnından Dünya’ya getirdi. Şükredesiniz diye,
size kulaklar, gözler ve gönüller verdi.”*

– Nahl, 16/78

Anne babanın çocuğun kazanacağı bütün özelliklerde etkisi vardır. Bu etki anne hamile kaldığı andan itibaren başlar. Çocuk annenin yemesinden, içmesinden, giyiminden, düşüncesinden, neşesinden, üzüntüsünden, sevgisinden, nefretinden, huzursuzluğundan, mutluluğundan, kısaca her halinden olumlu ya da olumsuz olarak etkilenir.

Çocuk doğduktan sonra daha ilk aylardan itibaren, sadece kendisine karşı gösterilen tutum ve davranışlardan değil, kendisine anne baba tarafından yapılan her davranıştan etkilenir. Anne babanın hareketleri, duyguları, düşünceleri, konulara yaklaşımları, tutumları çocuk için çok önemlidir. Çocuk yapılanları bir kamera gibi kaydeder ve bilinçsizce onları taklit eder. İlk altı yaşta anne baba, çocuğun özdeşleşmeye çalıştığı birer modeldir. Normal gelişim seyri içinde kız çocuğu

annenin, erkek çocuğu da babanın davranışlarını taklit ederek ona benzemeye çalışır.

Sözlü anlatımlardan ziyade yapılanlar çocuğu daha çok etkiler.

Anne yengeçle yavru yengeç birlikte yürüyorlarmış. Yavru yengeç annesini arkadan takip ediyormuş. Anne yengeç dönmüş ve yavrusunu azarlamış:

– Neden böyle yan yan yürüyüp duruyorsun yavrum? Düzgün yürüsene!

Yavru yengeç annesine şöyle demiş:

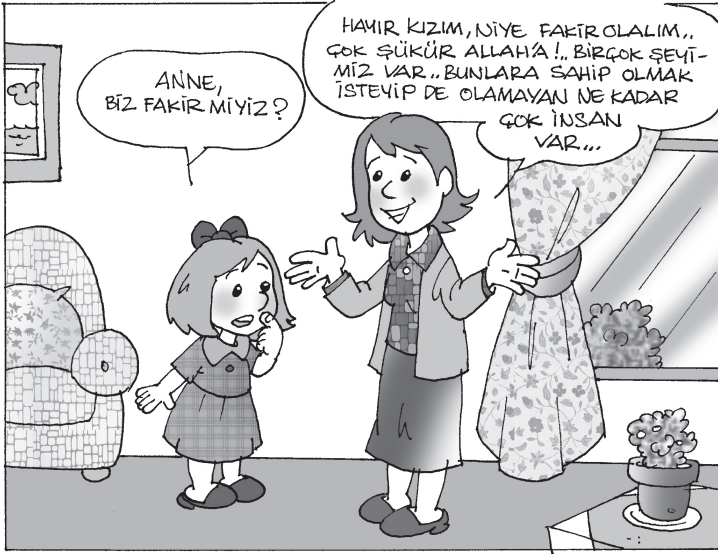
– Tamam anne, ama sen önümde düzgün yürü de, ben de seni takip edeyim.

Görüldüğü gibi çocuktan bir şeye sahip olmasını istemeden ve onu eleştirmeden önce anne baba kendi davranışlarını düzeltmelidir. Her konuda olduğu gibi şükür ve kanaat konusunda da çocuğa güzel örnek olmalıdır.

Anne baba çocuğun yanında sürekli olarak dert yanmamalı ve yakınmamalıdır. Hep eksiklikleri dile getirerek kanaatsiz bir tutum takınmamalıdır. Olumlu şeyler söylemeli, şükretmelidir. Güç durumda olan, sıkıntıda olan insanlardan söz etmeli, kendi sahip oldukları imkânları, iyi yönleri sık sık vurgulamalıdır. Çocuk böyle bir ortamda büyürse, çevresinde şükreden, kanaatkâr olan insanlar olursa kendisi de hayata olumlu gözle bakar, kanaatkâr olur, şükreder, huzur ve mutluluk duyar.

Bazı aileler vardır, hep kendilerinden daha iyi durumda olan insanlarla kendilerini kıyaslar, kötü durumda olanlara hiç bakmaz, onları hiç görmezler. “Şunu alamadık, bunu alama-

dık, şu eşyayı alalı bu kadar sene oldu, hâlâ onu değiştiremedik; Ayşe Hanım bizden sonra koltuklarını almıştı, o yeniledi biz yenileyemedik” vs... Durmadan yeni yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarırlar. Bir türlü tatmin olmazlar. Şükür akıllarına gelmez. Şükretseler de içten değil, dudak ucuyla şükrederler. Onların yanında çocuk da huzursuz olur. O da kanaat etmemeye, yakınmaya başlar, hep yeni şeyler, oyuncaklar, eşyalar ister.

İşte bu hususta olumsuz ve olumluya örnek iki aile ortamı:

Olumsuz Diyalog

ANNE: Bugün Fatma Hanım’la beraber perdecilere baktık, çok güzel bir perde beğendik.

BABA: Perdelerimiz daha eskimedi ki, hâlâ yeni gibi duruyor.

ANNE: Yeni gibi mi? Biz o perdeleri alalı kaç yıl oldu, biliyor musun? Onları bu eve taşınırken almıştık, tam yedi yıl

oldu. Fatma Hanımlar bizden sonra almışlardı, onlar değiştirip yenisini alalı bir yıl oldu.

BABA: Onlar değiştirebilir. Bizim perdeler ise gayet güzel. Şu anda perdeye ihtiyacımız yok. Perde almamız doğru olur mu sence?

ANNE: Ben bir şey alalım dediğimde sen her zaman karşı çıkarsın. Meryem Hanımlar bizden çok daha kötü durumda oldukları halde evlerine 1.500 TL'lik perde aldılar. Benim beğendiğim perdeler 1.200 TL. Üstelik perdecı sekiz ay da taksit yapıyor.

BABA: Ne kadar taksit yaparsa yapsın... Zaten taksitten bir türlü kurtulamadık. Bir taksit bitmeden öteki başlıyor. Birkaç ay da taksitsiz yaşayıp biraz rahat nefes alalım.

ANNE: Yok, olmayacak. Bu gidişle sen beni çıldırtacaksın.

BABA: Ama var olanlar daha yıpranmadan yenisini alacağız. Günahtır.

ANNE: Günah olmaz. Parayı sokağa atmıyoruz, evimize harcıyoruz.

BABA: Peki, senin dediğin gibi olsun bakalım.

Olumlu Diyalog

ANNE: Perdeleri artık değiştirsek iyi olacak. Yedi yıldır kullanıyoruz. Bizden sonra alanlar bile perdelerini yeniledi. Bugün Fatma Hanım'la beraber çarşıya çıkmıştık. Perdecilere baktık. Güzel bir perde beğendim. Fiyatı da pek pahalı değil.

BABA: Ne kadarmış fiyatı?

ANNE: 1.200 TL.

BABA: 1.200 TL pahalı değil mi? Hem bizim perdeler yıpranmamış, yeni gibi duruyor. Onları birkaç sene daha rahat rahat kullanırız.

ANNE: Ama perde alabilecek durumumuz var. Yenilesek daha iyi olmaz mı?

BABA: Durumumuz var dediğin, ancak taksitle alabiliriz. Bence borca girmesek daha iyi olur. Bence bunu erteleyelim derim. Var olanlar yıpranmadan yenisini almak doğru değil, günahtır. Sen alanlara bakma! Biz kendimizi onlara göre ayarlayamayız. Kanaatkâr olmalıyız. Sence de öyle değil mi?

ANNE: Galiba haklısın. Öncelik vermemiz gereken başka ihtiyaçlarımız var. Hem, dediğin gibi perdelerimiz de değişmeyi gerektirecek kadar yıpranmış değil. Bence de senin dediğin gibi olsun.

Bu ve benzeri şekilde, gerek eve gerekse çocuğa bir şey alırken, sahip olunanları değerlendirirken, özellikle çocuğun yanında cereyan eden aşırıya kaçmayan olumlu tutum ve yaklaşımların çocuk üzerindeki etkileri de olumlu olur. O da böylece henüz ihtiyaç haline gelmeden bir şeyin alınması-

nın, yenilenmesinin doğru olmadığını, kanaatkâr olunması gerektiğini öğrenir.

Çocukta bulunması istenen özelliklerin önce anne babada ve yetişkinlerde olması gerekir ki çocuk da bunları benimse-sin. İmam-ı Azam'la ilgili şöyle bir anekdot anlatılır:

Bir gün bir kadın uzak bir yerden çocuğunu İmam-ı Azam'a getirir. Çocuğunun çok bal yediğini, başka bir şey yemediğini, bu nedenle hastalanmasından endişe duyduğunu, bir türlü onu bal yemekten alıkoyamadığını anlatır.

İmam-ı Azam çocukla konuşur, bu durumun nedenini sorar, çocuk da "Balı çok seviyorum," der.

İmam-ı Azam çocuğun annesine, "Şimdi gidin, fakat kırk gün sonra yeniden gelin" der.

Kırk gün sonra anne yine çocuğuyla beraber gelir. İmam-ı Azam çocuğu karşısına alır ve ona şöyle der: "Bundan sonra az bal yiyeceksin, tamam mı?"

Çocuk, "Tamam hocam," diye cevap verir.

İmam-ı Azam da, "Gidebilirsiniz," der.

Anne şaşırarak İmam-ı Azam'a sorar: "Hocam, bunu neden kırk gün önce söylemedin de şimdi söylüyorsun?"

İmam-ı Azam da şu cevabı verir: "Kırk gün önce ben de biraz fazla bal yiyordum. Kırk gün içinde bal yemeyi azalttım. O nedenle şimdi söylüyorum."

Anne baba kendi örnekliğinin yanında ayrıca çocuğa şükür ve kanaat duygularını geliştirici kitaplar okumalı veya okutmalı, filmler izletmelidir. Yıllar önce bir televizyon kanasında *Pollyanna* adlı bir çocuk dizisi yayınlanıyordu. Bu dizi-

nin çocukların iyimser duygularını geliştirici, onları şükretmeye götürücü bir etkiye sahip olduğunu, kendi çocuklarının olumlu etkilenmeleri nedeniyle açıkça fark etmiştim. Televizyon kanallarında bu ve benzeri dizilere ağırlık verilmesi çocukların hayata iyimser bakmalarına katkı sağlayacaktır.

Çocukta İnsan Sevgisi Güçlendirilmeli

Sevginin oluşumuyla ilgili iki kuram vardır. Birincisi, insanın yapısında, doğasında sevginin olduğu ve ona kalıtımla geçtiği şeklindeki görüştür. Diğer de sevginin sonradan kazanılan, öğrenilen bir şey olduğu görüşüdür. Ancak sadece insanda değil, bütün canlılarda sevginin var olması, onun doğuştan getirilen temel bir duygu olduğunu gösterir. Bütün canlılar sevmek ve sevilme arzusu duyar ve bu arzunun karşılanıp karşılanmaması, dozajına göre farklı etkiler oluşturur.

İnsanla ilgili olarak bakıldığında bilimsel bulgular, çocukla kurulacak sevgi bağının çocuğun sadece duygusal gelişimi için değil, bedensel ve zihinsel gelişimi için de son derece önemli olduğu şeklindedir. Çocuk hem sevilmeli hem de sevgisini gösterebilmelidir. Çocuğun sevgisini göstereceği nesnelere de ihtiyacı vardır. İlk yaşlarda temel sevgi nesnesi annedir. Daha sonra baba ve çocuğun ihtiyacını karşılayan kişilerle beraber ihtiyaç maddeleri de sevgi nesnesi olurlar. İleriki yaşlarda sevgi nesneleri çoğalır ve çocuğun hayatındaki önem ve değere göre onlara karşı farklı sevgi yoğunlukları görülür. Çocuk hangi nesneleri ne kadar seveceğini, kime, neye, ne kadar değer vereceğini zamanla öğrenir.

Çocuğa verilen bilgiler, aile değerleri ve anne babanın tutumu bu konuda oldukça önemlidir. Sevginin madde ağır-

lıklı mı yoksa manevi ve insani ağırlıklı mı olacağı, başta anne babanın tutum ve davranışları olmak üzere çevre faktörlerinin etkisiyle belirlenir. Çocuğa verilen eğitim onda insan sevgisini egemen kılabilceğı gibi, onu egoist ve bencil de yapabilir.

Bencil insan, yalnız kendi çıkarını düşünen, her şeyi kendi yararına kullanma arzusu içinde olan, her şey kendisinin olsun isteyen, vermekten, paylaşmaktan değil, almaktan hoşlanan insandır. İlişkilerini kişisel çıkar ve yararına göre oluşturan insandır. Benmerkezci (egosantrist), yani kendini her şeyin amacı olarak gören bencil insanda şükür ve kanaat yoktur. Para, mal sevgisi, mala düşkünlük ve onu elde edebilmek için gösterilen şiddetli bir arzu vardır. Sevgi insanlara değil, paraya, mala, mülke yönlendirilmiştir. Kalbinde tatminsizlik, zihninde doyumsuzluk vardır. Adeta paranın, maddi çıkarın esiri olmuştur.